

บัตรความรู้ เรื่อง พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของภูมิภาคของโลก

พัฒนาการทวีปออสเตรเลียและโอเชียเนีย

ทวีปออสเตรเลียและโอเชียเนีย (Australia and Oceania) เป็นดินแดนที่อยู่ทางซีกโลกใต้สุดจึงมีชื่อเรียกว่า ดินแดนเบื้องต่ำ (Land Down Under) และ ดินแดนแห่งสุดท้ายของโลก (Lost Place in Earth) มีพื้นที่รวมกันทั้งสิ้นประมาณ 8.5 ล้านตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย ประเทศออสเตรเลียและนิวซีแลนด์เป็นสำคัญ และประเทศที่เป็นเกาะและกลุ่มเกาะขนาดเล็กอีก 12 ประเทศ เช่น ปาปัวนิวกินี หมู่เกาะโซโลมอน ฟิจิ ตองกา รวมทั้งประเทศที่มีขนาดเล็ก ได้แก่ ตูวาลู และนาอูรู ซึ่งมีเนื้อที่เพียง 26 ตารางกิโลเมตร และ 21 ตารางกิโลเมตรตามลำดับ ทวีปออสเตรเลียและโอเชียเนียตั้งอยู่ทางตอนใต้ของมหาสมุทรแปซิฟิกและอยู่ทางทิศตะวันออกของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ระหว่างเส้นละติจูดที่ 21 องศาเหนือ-60 องศาใต้ และเส้นลองจิจูดที่ 120 องศาตะวันออก-110 องศาตะวันออก มีขนาดใกล้เคียงกับประเทศสหรัฐอเมริกา จึงเป็นทวีปที่มีขนาดเล็กที่สุดในโลก

ประเทศออสเตรเลียมีพื้นที่มากกว่าร้อยละ 80 ของพื้นที่ทวีป โดยออสเตรเลียเป็นเพียงประเทศเดียวที่ตั้งอยู่บนภาคพื้นที่เป็นเกาะที่ใหญ่ที่สุด และไม่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศใดๆ เป็น “ทวีปที่เป็นประเทศและเป็นประเทศที่เป็นทวีป” (A continent for a nation, a nation for a continent) มีประชากรประมาณ 22 ล้านคน ส่วนดินแดนอื่นๆ รวมทั้งนิวซีแลนด์มีประชากรอาศัยอยู่น้อยกว่ามาก ดังนั้น ในการอธิบายถึงความสำคัญของทวีปออสเตรเลียและโอเชียเนียทั้งในแง่ของประวัติศาสตร์และพัฒนากการสร้างสรรค์ในด้านต่างๆ จะขอกล่าวถึงประเทศออสเตรเลียเป็นสำคัญเท่านั้น

1. ที่ตั้งและสภาพภูมิศาสตร์

ประเทศออสเตรเลียมีพื้นที่ทั้งสิ้น 7,692,024 ตารางกิโลเมตร แต่เป็นแผ่นดินในภาคพื้นทวีป 7,659,861 ตารางกิโลเมตร ที่เหลือเป็นเกาะขนาดเล็กโดยมีเกาะแทสเมเนีย (Tasmania) เป็นเกาะขนาดใหญ่ที่สุด ลักษณะภูมิประเทศทั่วไปร้อยละ 65 เป็นที่ราบสูง (plateau) และตั้งอยู่ทางทิศตะวันตก พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นทะเลทรายแห้งแล้งและทุรกันดาร มีพื้นที่ที่เป็นน้ำเพียงร้อยละ 1 ของพื้นที่ทั้งหมด ชาวออสเตรเลียเรียกดินแดนที่แห้งแล้งและทุรกันดารนี้ว่า เอาต์แบค (Outback)

ประชากรออสเตรเลียส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในบริเวณชายฝั่งด้านตะวันออกหลังแนวเทือกเขาเกรตดิไวดิง (Great Dividing Range) ซึ่งแบ่งแยกชายฝั่งตะวันออกกับเขตเอาต์แบค มีแม่น้ำสายสำคัญๆ อยู่ทางภูมิภาคตะวันออก ได้แก่ แม่น้ำดาร์ลิง (Darling) และแม่น้ำเมอร์รีย์ (Murray) ส่วนตอนกลางของประเทศ ที่เรียกว่า เขต Central Lowland เป็นเขตแห้งแล้งที่สุด แม่น้ำลำธารต่างๆ อาจแห้งสนิทเป็นเวลาหลายปี มีเขตเพาะปลูกรวมกันเพียงร้อยละ 7 ของพื้นที่ทั้งประเทศ

2. พัฒนาการและการสร้างสรรค์ด้านต่างๆ

ออสเตรเลียเป็นดินแดนในจินตทัศน์ของชาวตะวันตกตั้งแต่สมัยกรีกโบราณ และเป็นที่รู้จักกันว่า เทอร์รา ออสเตรลิส อินคอกนิตา หรือ แผ่นดินตอนใต้ที่ไม่มีใครรู้จัก ออสเตรเลียเป็นทวีปสุดท้ายที่ชาวยุโรปค้นพบ โดยใน ค.ศ. 1606 วิลเลม ยานซ์ (Willem Jansz) ชาวดัตช์และลูกเรือ

ของบริษัทอินเดียตะวันออกของเนเธอร์แลนด์เป็นคนชาวพวกแรกที่เห็นทวีปออสเตรเลียต่อมาชาว
ดัตช์ได้เรียกชื่อดินแดนที่ตนค้นพบว่า นิวฮอลแลนด์ แต่ก็ไม่ได้คิดเข้าครอบครองเพราะในสายตา
ของชาวดัตช์ ทวีปออสเตรเลียเป็นดินแดนของคนป่าเถื่อน (ชาวอะบอริจินิส) ต่อมาเมื่ออังกฤษ
สูญเสียอเมริกาใน ค.ศ. 1776 ซึ่งเคยเป็นแหล่งระบายนักโทษ จึงคิดที่ยึดออสเตรเลียเป็นแหล่ง
ระบายนักโทษแห่งใหม่

2.1 พัฒนาการด้านการเมืองการปกครอง นับแต่ ค.ศ. 1821 เป็นต้นมา รัฐบาลอังกฤษได้
ส่งเสริมให้เสรีชนเดินทางมาตั้งหลักแหล่งในออสเตรเลีย พวกอดีตนักโทษหมดบทบาทในสังคม เกิด
การขยายชุมชนและการจัดตั้งรัฐต่างๆ ขึ้นเป็นอิสระจากกันโดยแต่ละรัฐมีข้าหลวงปกครองเอง
ขณะเดียวกันอำนาจเด็ดขาดของข้าหลวงก็ถูกจำกัดลง และรัฐบาลอังกฤษก็ออกกฎหมายให้มีการ
จัดตั้งสภานิติบัญญัติ (Legislative Council) ขึ้นเป็นสภาที่ปรึกษาแก่ข้าหลวงต่อมาเมื่อมีการ
เรียกร้องรัฐบาลที่เป็นตัวแทนของประชาชนมากขึ้น รัฐสภาอังกฤษก็ได้ผ่านพระราชบัญญัติ ค.ศ.
1842 กำหนดให้สภานิติบัญญัติในรัฐนิวเซาท์เวลส์ ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 36 คน โดย 24 คน
มาจากการเลือกตั้ง และอีก 12 คนที่เหลือให้ข้าหลวงเป็นผู้แต่งตั้งและให้ครึ่งหนึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของ
รัฐ

ใน ค.ศ. 1851 ได้มีการค้นพบทองคำในรัฐนิวเซาท์เวลส์และรัฐวิกตอเรีย ทำให้
ชาวตะวันตกและชาติต่างๆ พากันอพยพพลั่งไหลเข้ามาเพื่อเสี่ยงโชคและดำเนินธุรกิจ ผู้อพยพส่วนใหญ่
เป็นชนชั้นกลางที่มีการศึกษาดี รวมทั้ง พวกเรียกร้องกฎบัตร (Chartist) ที่เคยเรียกร้องสิทธิ
การเลือกตั้งแก่พลเมืองชายทุกคนในอังกฤษ การลงคะแนนโดยวิธีลับ (secret ballot) การให้
เงินเดือนแก่ผู้แทนราษฎร และอื่นๆ ออสเตรเลียจึงกลายเป็นเวทีเรียกร้องทางการเมือง จนเกิดการ
จัดตั้งระบบสภานิติบัญญัติสองสภา (bicameral legislature) และใน ค.ศ. 1856 รัฐวิกตอเรียก็
เป็นชนผู้นำในการลงคะแนนโดยวิธีลับในการเลือกตั้งทั่วไป นับว่าออสเตรเลียเป็นชาติแรกที่ใช้วิธี
ดังกล่าว ทำให้เกิดคำศัพท์ทางการเมืองว่า การลงคะแนนแบบออสเตรเลีย (Australian ballot) ขึ้น
ซึ่งหมายถึงการลงคะแนนโดยวิธีลับ

ต่อมาใน ค.ศ. 1857 รัฐวิกตอเรียก็ยกเลิกข้อกำหนดการครองทรัพย์สินอันเป็นคุณสมบัติ
ของผู้ลงคะแนนเสียงในสภาล่าง ส่วนรัฐนิวเซาท์ก็ออกกฎหมายการปฏิรูปการเลือกตั้ง ค.ศ. 1858
โดยให้สิทธิเลือกตั้งแก่ผู้ชายทุกคนที่เข้ามาอาศัยในรัฐเวลา 6 เดือนขึ้นไป การลงคะแนนโดยวิธีลับ
และการยกเลิกข้อกำหนดการครองทรัพย์สินแก่ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งและการแบ่งเขตการเลือกตั้ง
โดยวิธีดังกล่าวนี้จึงนับว่าออสเตรเลียมีพัฒนาการทางการเมืองที่ก้าวหน้ากว่าอังกฤษที่เป็นประเทศ
แม่และประเทศตะวันตกอื่นๆ มาก รัฐเซาท์ออสเตรเลียยังเป็นผู้นำให้สิทธิการลงสมัครเลือกตั้ง และ
การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งแก่สตรีเป็นรัฐแรกใน ค.ศ. 1894 นับเป็นดินแดนแห่งที่ 2 ในจักรวรรดิ
อังกฤษจากนิวซีแลนด์ (ค.ศ. 1893) ที่ให้สิทธิทางการเมืองแก่สตรี

2.2 พัฒนาการด้านเศรษฐกิจ สามารถสรุปได้ดังนี้

การปศุสัตว์

โดยทั่วไปดินแดนออสเตรเลียเป็นที่แห่งแล้งทั้งยังขาดพืชเกษตรกรรมอีกด้วย แต่
ออสเตรเลียก็มีภูมิอากาศและทุ่งกว้างที่เหมาะสมแก่การเลี้ยงสัตว์โดยเฉพาะแกะ ในกลางทศวรรษที่
1790 จอห์น แมกอาเทอร์ (John Macarthur) ได้ริเริ่มนำแกะพันธุ์เมอริโน (merino) ที่ให้ขนแกะ
หนานุ่มมาทดลองเลี้ยงจนกลายเป็นสัตว์เศรษฐกิจ โดยในปลายทศวรรษ 1840 ได้เพิ่มจำนวนถึง

1.5 ล้านตัว ก่อให้เกิดการขยายพื้นที่ในการเลี้ยงแกะ (รวมทั้งวัว) และการตั้งชุมชนใหม่ๆ ที่สำคัญ เช่น พอร์ตฟิลลิป (Port Phillip) ต่อมาคือ รัฐวิกตอเรีย และดินแดนที่ลึกเข้าไปในทวีป ขนแกะกลายเป็นสินค้าส่งออกไปยังอังกฤษที่สำคัญ และทำให้อุตสาหกรรมการทอผ้าขนสัตว์ของอังกฤษขยายตัวอย่างต่อเนื่อง

การเกษตร

ในช่วงทศวรรษที่ 1850 เศรษฐกิจของออสเตรเลียมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ทองคำกลายเป็นสินค้าส่งออกที่ทำรายได้สูงมาพัฒนาประเทศ แต่ระหว่าง ค.ศ. 1860-1870 เมื่อทองคำเริ่มลดน้อยลงรัฐต่างๆ ได้ดำเนิน นโยบายการเปิดพรมแดนเพื่อขยายพื้นที่การเกษตร (Unlocking the Land) ทั้งยังกระตุ้นให้พวกทำปศุสัตว์ซื้อที่ดินแทนการเช่า อย่างไรก็ตามนโยบายส่งเสริมการเกษตรจะไม่ได้ผลสูงสุดเพราะที่ดินจำพวกหนึ่งถูกพวกทำปศุสัตว์ใช้เล่ท์กลเข้าครอบครอง อีกทั้งเกษตรกรจำนวนมากขาดประสบการณ์ในการเพาะปลูกจนเป็นหนี้ธนาคารและต้องสูญเสียที่ดิน แต่ที่ดินจำนวนหนึ่งก็ได้รับการบุกเบิกเพื่อทำการเกษตร เช่น ในรัฐเซาท์ออสเตรเลียที่เกษตรกรรมเจริญอย่างกว้างขวาง เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังมีการส่งเสริมการจัดตั้งวิทยาลัยการเกษตรและการค้นคว้าปรับปรุงพันธุ์กรรมของพืชให้เหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศและภูมิประเทศของออสเตรเลีย มีการนำพันธุ์ข้าวสาลีจากอังกฤษและแอฟริกาใต้มาปรับปรุงพันธุ์จนเหมาะกับสภาพภูมิอากาศของออสเตรเลีย คือ ข้าวพันธุ์บ๊อบ (Bob) (ค.ศ. 1890) และข้าวพันธุ์เฟเดอเรชัน (Federation) (ค.ศ. 1901) ทำให้ออสเตรเลียเป็นประเทศที่เจริญก้าวหน้าด้านเกษตรกรรม ต่อมาในคริสต์ศตวรรษที่ 20-21 มีการนำพืชผักผลไม้ต่างๆ มาปรับปรุงพันธุ์และเพาะปลูกโดยใช้เทคโนโลยีทันสมัยต่างๆ จนเป็นประเทศผู้นำส่งออกพืชพันธุ์ผลไม้ต่างๆ

2.3 พัฒนาการด้านสังคมและศิลปวัฒนธรรม มีดังนี้

2.3.1 ความเสมอภาคของคนขาว

แม้ออสเตรเลียจะเป็นดินแดนที่อยู่ใกล้ทวีปเอเชีย อีกทั้งชนพื้นเมือง (ชาวอะบอริจินิส) ก็เดินทางอพยพมาจากเอเชีย แต่ระยะแรกผู้บุกเบิกทั้งเจ้าหน้าที่ ทหาร และนักโทษต่างเป็นชาวตะวันตก และเกือบทั้งหมดมาจากอังกฤษและนับถือคริสต์ศาสนา ทำให้สังคมและวัฒนธรรมออสเตรเลียมีลักษณะเป็นตะวันตก อย่างไรก็ตาม สังคมออสเตรเลียจัดเป็นสังคมที่มีความทัดเทียมกันทางชนชั้นทั้งภูมิหลังทางครอบครัวและชาติตระกูล เรียกว่า สังคมแบบสมภาค (Egalitarian Society) เพราะในช่วงของการอพยพนั้นไม่มีชนชั้นขุนนางซึ่งเป็นกลุ่มผู้มีอิทธิพลทางการเมืองเดินทางมาตั้งหลักแหล่งด้วย พวกอดีตนักโทษรวมทั้งบุตรหลานจึงสามารถสร้างฐานะและมีบทบาทสำคัญในการร่วมก่อตั้งอาณานิคม

ต่อมาในทศวรรษ 1850 ซึ่งเป็นช่วงที่มีการค้นพบทองคำนั้น ผู้อพยพส่วนใหญ่ก็ยังคงเป็นพวกชนชั้นกลาง ทำให้ขบวนการเรียกร้องและปฏิรูปกฎหมายการเลือกตั้งเข้มแข็งขึ้น อันนำไปสู่การขยายสิทธิการเลือกตั้งให้แก่ผู้ชายทุกคน โดยปราศจากการคัดค้านของชนชั้นขุนนางและเกิดขึ้นก่อนประเทศอังกฤษเป็นเวลาหลายปี ขณะเดียวกันการเข้ามาแสวงโชคของชาวจีนที่มีวัฒนธรรมความเป็นอยู่ เชื้อชาติ และลัทธิศาสนาที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงจากชาวตะวันตก เช่น การไว้หางเปีย การรับประทานอาหารด้วยตะเกียบ การอยู่เป็นกลุ่ม การสูบฝิ่น การเซ่นไหว้บรรพบุรุษ เป็นต้น ก็ทำให้ชาวอาณานิคมออสเตรเลียเริ่มมีอคติต่อคนผิวเหลืองจนก่อให้เกิดความรังเกียจและต่อต้าน

อันนำไปสู่การออกกฎหมายของรัฐต่างๆ เพื่อป้องกันการอพยพเข้ามาอยู่อาศัยของคนผิวเหลืองรวมทั้งคนผิวดำ

ต่อมาหลังจากออสเตรเลียจัดตั้งเป็นเครือรัฐออสเตรเลียแล้ว รัฐบาลกลางได้ออกพระราชบัญญัติหลายฉบับเพื่อกีดกันการอพยพของคนผิวเหลืองรวมทั้งคนผิวดำ กลายเป็นนโยบายของประเทศ เรียกว่า นโยบายออสเตรเลียสีผิวขาว (White Australia Policy) ซึ่งรัฐบาลออสเตรเลียได้ดำเนินนโยบายดังกล่าวติดต่อกันมาเป็นเวลาหลายสิบปีและเพิกยกเลิกไปในช่วงทศวรรษ 1960

2.3.2 การสร้างสังคมนานาชาติและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างออสเตรเลียกับอังกฤษทั้งด้านสังคมและวัฒนธรรมที่มีมาเริ่มเปลี่ยนแปลง การอพยพเข้าของชาวยุโรปตะวันออกและยุโรปใต้ที่เริ่มต้นใน ค.ศ. 1946 ทำให้ออสเตรเลียมีลักษณะเป็นสังคมนานาชาติที่มีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม อีกทั้งวัฒนธรรมการกินอยู่และแนวคิบบอมเมอริกัันที่ทหารอเมริกันนำมาเผยแพร่ในช่วงสงครามโลก ทำให้ชาวออสเตรเลียเริ่มเปิดตัวต่อสังคมโลกมากขึ้น การศึกษาในระดับอุดมศึกษาก็ขยายตัวอย่างมาก และมีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยในรัฐต่างๆ เพิ่มขึ้นกว่า 3 เท่าตัว อีกทั้งยังมีการจัดสรรทุนของรัฐบาลให้แก่นักศึกษาชาวเอเชียเข้าศึกษาในโครงการของรัฐ

3. อิทธิพลของทวีปออสเตรเลียและโอเชียเนียต่อสังคมโลก

วัฒนธรรมออสเตรเลียมีลักษณะเป็นวัฒนธรรมตะวันตก ขณะเดียวกันก็คงเอกลักษณ์เฉพาะของชนพื้นเมืองอยู่ นับตั้งแต่ทศวรรษ 1960 เป็นต้นมา รัฐบาลออสเตรเลียได้ให้ความสนใจและยอมรับความสำคัญของชาวอะบอริจินิสในฐานะชนพื้นเมืองของออสเตรเลีย ก่อให้เกิดการฟื้นฟูศิลปะวิทยาการของคนพื้นเมืองขึ้น ศิลปวัฒนธรรมของชาวอะบอริจินิสได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากรัฐบาล รวมทั้งมีการรวบรวมและเผยแพร่งานศิลปะอะบอริจินิสอย่างกว้างขวางไปทั่วโลกซึ่งเป็นที่นิยมขึ้นชอบทั้งภายในและภายนอกประเทศ จนมีการจัดแสดงศิลปะอะบอริจินิสทั้งที่เป็นภาพเขียนและศิลปวัตถุในพิพิธภัณฑ์และหอศิลป์ที่มีชื่อเสียงในประเทศต่างๆ

นอกจากนี้ ออสเตรเลียยังเป็นประเทศผู้นำอีกประเทศหนึ่งในด้านวิทยุ โทรทัศน์ อุตสาหกรรมบันเทิงเสียง รวมทั้งอุตสาหกรรมภาพยนตร์ที่เริ่มต้นมาตั้งแต่ ค.ศ. 1896 และเริ่มเป็นที่รู้จักกันดีในปลายทศวรรษ 1960 ใน ค.ศ. 1973 มีการจัดตั้งโรงเรียนภาพยนตร์โทรทัศน์และวิทยุแห่งออสเตรเลียขึ้น ปัจจุบันนับว่าอุตสาหกรรมภาพยนตร์ของออสเตรเลียประสบความสำเร็จอย่างมากและนักแสดงชาวออสเตรเลียก็เป็นที่รู้จักกันอย่างดี

แม้ในระยะแรกของการตั้งถิ่นฐาน ชาวยุโรปจำเป็นต้องนำเข้าอาหารแทบทุกชนิด แต่ปัจจุบันออสเตรเลียได้พัฒนาตนเองจนกลายเป็นหนึ่งในประเทศผลผลิตทางการเกษตรกรรมรายใหญ่ของโลกในคริสต์ศตวรรษที่ 20-21 มีการนำพืชผักผลไม้ต่างๆ มาปรับปรุงพันธุ์ให้เหมาะสมสภาพภูมิอากาศและภูมิประเทศ และเพาะปลูกโดยใช้เทคโนโลยีทันสมัยต่างๆ จนสามารถปลูกพืชผลไม้ต่างๆ ทั้งพืชผลไม้เขตเมืองหนาวและเขตเมืองร้อน เช่น แอปเปิล องุ่น มะนาว กล้วย ลูกแพร์ พืช และสับปะรด เป็นต้น รวมทั้งข้าวสาลีซึ่งส่งออกเป็นลำดับต้นๆ ของโลก และยังมีเลี้ยงแกะขนาดใหญ่และส่งออกขนแกะ เนื้อสัตว์ และอาการประเภทนม เนยด้วย

ในสงครามโลกครั้งที่ 1 และสงครามโลกครั้งที่ 2 ออสเตรเลียรอดพ้นจากการเป็นสนามรบ แต่การขาดแคลนสินค้าอุตสาหกรรมนำเข้าต่างๆ รวมทั้งความต้องการสินค้าอุตสาหกรรมในตลาดต่างประเทศ ทำให้รัฐบาลหันมาส่งเสริมอุตสาหกรรมประเภทต่างๆ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมหนักมีการจัดตั้งโรงถลุงเหล็กและการทำอุตสาหกรรมแร่ต่างๆ ปัจจุบันออสเตรเลียเป็นประเทศผู้นำที่สำคัญที่สุดในการส่งออกแร่ถ่านหิน บ็อกไซต์ (bauxite) รวมทั้งโอพอล (opal)

มรดกชิ้นสำคัญของออสเตรเลียที่ทิ้งไว้ให้แก่ชาวโลก คือ วิธีการลงคะแนนเสียงโดยวิธีลับในการเลือกตั้ง ออสเตรเลียเป็นประเทศแรกในโลกที่ใช้วิธีการนี้ตั้งแต่ ค.ศ. 1856 ซึ่งแต่แรกนั้นเรียกว่า การลงคะแนนเสียงแบบออสเตรเลีย (Australian ballot) ต่อมาให้สิทธิการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งแก่ผู้ชายทุกคน ส่วนผู้หญิงในออสเตรเลียในอาณานิคมเซาท์ออสเตรเลียได้รับสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งใน ค.ศ. 1894 นับว่าเป็นดินแดนแห่งที่ 2 ในโลกต่อจากนิวซีแลนด์ที่สตรีได้รับสิทธิเลือกตั้ง และก่อนประเทศอังกฤษซึ่งสตรีไม่ได้รับสิทธิเลือกตั้งจนถึง ค.ศ. 1820